

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากแนวคิดในการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจพิเศษในเขตโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจพิเศษและเครือข่ายของนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย(กนอ.) และแรงกดดันจากกระแสสังคมได้กระตุ้นให้ธุรกิจนิคมอุตสาหกรรมตระหนักถึงความจำเป็นของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุจูงใจให้ธุรกิจต่างๆในนิคมอุตสาหกรรมจัดทำมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม(ISO14001) ขึ้น ซึ่งการจัดทำมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม(ISO14001) ดังกล่าวย่อมมีต้นทุนเกิดขึ้นนอกเหนือจากการดำเนินงานตามปกติ

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำโดยใช้วิธีออกแบบสอบถามไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีของธุรกิจอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูนเจาะจงเฉพาะธุรกิจที่มีการจัดทำมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม(ISO14001) จำนวน 12 แห่ง รวมจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 12 ชุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 58.3 มาจากธุรกิจอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และร้อยละ 41.7 มาจากอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอุปกรณ์

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาแนวการปฏิบัติเกี่ยวกับการบัญชีด้านสิ่งแวดล้อมของกิจการในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูนได้แยกเป็น 2 ประเด็นคือ การบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รายการค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อม ที่กิจการส่วนใหญ่บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ค่าที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 41.7 ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเหตุฉุกเฉินต่างๆ ร้อยละ 41.7 และค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำร้อยละ 58.3 ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมที่บันทึกบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนรายการค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมที่กิจการส่วนใหญ่ไม่ได้บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ค่าอบรมตามระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 58.3 และค่าใช้จ่ายในการตรวจวัดระบบการตรวจติดตามร้อยละ 41.7 นั้น กิจการบันทึกเป็นค่าฝึกอบรม และค่าใช้จ่ายในการตรวจวัดระบบซึ่งไม่ได้มีการแยกค่าใช้จ่ายออกจากค่าใช้จ่ายตามปกติแต่อย่างใด ส่วนค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์เกี่ยวกับการระงับเหตุร้อยละ 66.7 กิจการบันทึกบัญชีเป็นค่าวัสดุ - รักษาความปลอดภัยและถือเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่มีรายการดังกล่าวเกิดขึ้น

ส่วนรายการค่าใช้จ่ายที่กิจการส่วนใหญ่ไม่มีรายการในบัญชี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบำบัดอากาศเสียก่อนปล่อยออกสู่บรรยากาศร้อยละ 58.3 ค่าใช้จ่ายในการบำบัดของเสียก่อนปล่อยลงสู่ดินร้อยละ 58.3 ค่ารักษาพยาบาลอันเนื่องมาจากสารพิษในโรงงานร้อยละ 66.7 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการปรับสภาพความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อมให้กลับสู่สภาพเดิมร้อยละ 58.3 และค่าปรับทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมร้อยละ 83.3

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์ด้านสิ่งแวดล้อมกิจการส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกบัญชีเป็นสินทรัพย์ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การติดตั้งระบบคัดแยกของเสียร้อยละ 41.6 และการติดตั้งระบบปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบระบายหรือเตาเผาร้อยละ 50.0 กิจการบันทึกบัญชีเป็นระบบสาธารณูปโภค ส่วนการจัดทำระบบป้องกันการหกรั่วไหลของสารเคมีลงสู่ลำน้ำสาธารณะร้อยละ 58.3 การจัดทำที่พักหรือที่กักเก็บของเสียร้อยละ 41.6 กิจการจะบันทึกรวมเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมกิจการส่วนใหญ่ไม่มีรายการดังกล่าวในบัญชีเนื่องจากไม่มีการประมาณการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นและมีเพียงร้อยละ 8.3 ที่มีการบันทึกบัญชีเป็นรายการพิเศษและไม่มีการบันทึกบัญชีแยกเป็นหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมต่างหาก

ประเด็นด้านการเปิดเผยข้อมูล การเปิดเผยข้อมูลด้านต้นทุนและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมพบว่ากิจการส่วนใหญ่ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูล ได้แก่ การรักษาสภาพน้ำร้อยละ 66.7 การรักษาสภาพอากาศร้อยละ 75.0 การแก้ไขบำบัดน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ร้อยละ 50.0 ค่าปรับเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 100.0 การชดเชยต่อบุคคลที่สามอันเป็นผลเนื่องจากความเสียหายร้อยละ 91.7 และมีเพียงบางส่วนที่เปิดเผยต้นทุนและค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมในรายงานภายในเสนอต่อผู้บริหารซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวคือกลุ่มอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอุปกรณ์

การเปิดเผยข้อมูลด้านหนี้สินสิ่งแวดล้อมพบว่ากิจการทั้งหมดไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเนื่องจากไม่มีรายการเกิดขึ้นในบัญชีซึ่งได้แก่ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดมูลค่าหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม คำอธิบายโดยย่อของลักษณะหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเนื่องจากความไม่แน่นอนที่มีนัยสำคัญเกี่ยวกับจำนวนเงินของหนี้สินสิ่งแวดล้อมหรือระยะเวลาที่จะเกิดขึ้น

การเปิดเผยนโยบายบัญชีพบว่าโดยภาพรวมกิจการส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลในรายงานภายในเสนอต่อผู้บริหาร ได้แก่ รายจ่ายด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 83.3 นโยบายรายจ่ายฝ่ายทุนด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 41.7 และกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยส่วนใหญ่คือกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนเกณฑ์การวัดค่าประมาณหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและนโยบาย

ต้นทุนเรือดอนและการปรับปรุงสภาพคินกิจการทั้งหมด ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลในรายงานแต่อย่างใด เนื่องจากกิจการไม่มีรายการดังกล่าวในบัญชี

ข้อเสนอแนะ

การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเนื่องจากการเคลื่อนไหวในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจที่ผลิตสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบและมีกระบวนการผลิตที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมย่อมต้องรับผิดชอบในการพัฒนาและรักษาสภาพแวดล้อมจึงจะสามารถดำเนินธุรกิจและลดแรงต่อต้านต่อสังคมได้

การบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะมีบทบาทอย่างมากในการรณรงค์เพื่อหยุดการเอาเปรียบทางสังคมขององค์กรธุรกิจ การมีข้อกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบและความรับผิดชอบต่อขององค์กรธุรกิจ จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้มีการรับผิดชอบต่อมากขึ้น ถึงแม้ในปัจจุบันธุรกิจนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูนจะเริ่มมีการบันทึกบัญชีด้านสิ่งแวดล้อมแยกต่างหากจากการดำเนินงานแล้วก็ตาม แต่การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่ชัดเจนซึ่งไม่สามารถสะท้อนให้เป็นที่ถึงผลกระทบและความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในอนาคตนักบัญชีควรมีบทบาทในการกระตุ้นให้กิจการมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากฝ่ายบริหารอาจมองว่าการลงทุนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีความขัดแย้งกับวัตถุประสงค์หลักของกิจการในการแสวงหากำไรสูงสุดแต่ตามหลักการบริหารธุรกิจที่แท้จริงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการธุรกิจนั้นเพื่อให้กิจการอยู่รอดดังนั้นการลงทุนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้กิจการอยู่รอดทั้งนี้ถ้ามองในระยะยาว กิจการไม่อาจอยู่รอดได้หากสังคมมีความเสื่อมถอยหรือล่มสลายอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

นอกจากนี้รัฐบาลควรให้การสนับสนุนธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีเกิดขึ้น แนวทางดังกล่าวอาจกำหนดให้กิจการเปิดเผยข้อมูลที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมเช่น การใช้เครื่องจักรที่คำนึงถึงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องใช้ต้นทุนสูงกว่าเครื่องจักร โดยทั่วไปอาจต้องให้ประโยชน์ทางภาษีและเปิดเผยข้อมูลต้นทุนส่วนเพิ่มเพื่อสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องจักรประเภทนี้มากกว่าเครื่องจักรปกติ

ทางด้านการรายงานต่อบุคคลภายนอกควรมีการออกข้อกำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมอันอาจกระทบต่อรายจ่ายฝ่ายทุนกำไรและฐานะการแข่งขันของกิจการนอกจากนี้ควรกำหนดให้กิจการเปิดเผยประมาณการค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคตซึ่งรวมถึงหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นซึ่งจะทำให้รายงานทางการเงินเป็นประโยชน์มากขึ้น